Göteborgs Stad

Göteborgs Stads riktlinje för lätta och tunga fordon, samt arbetsmaskiner

Reglerande styrande dokument

- Policy
- ► **Riktlinje**
- Regel
- Anvisning
- Rutin

Göteborgs Stads styrsystem

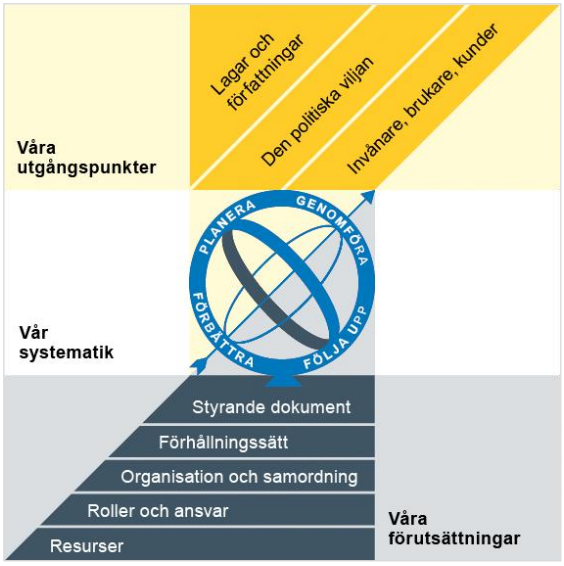

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

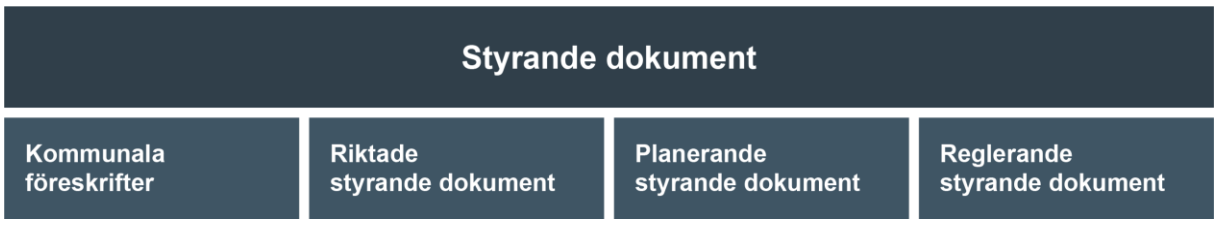

Beslutad av:	**Gäller för:**	**Diarienummer:**	**Datum och paragraf för beslutet:**
Förslag – Ej beslutad	[Text]	2026-00043	[Text]
Dokumentsort:	**Giltighetstid:**	**Senast reviderad:**	**Dokumentansvarig:**
[Dokumentsort]	[Giltighetstid]	[Datum]	[Funktion]

Bilagor:
[Bilagor]

Innehåll

Inledning 4
Syftet med denna riktlinje 4
Vem omfattas av riktlinjen 4
Bakgrund 4
Koppling till andra styrande dokument 5
Vägledning och avsteg 6
Riktlinje för fordon 7
Inköp och leasing av Personbilar och lätta lastbilar 7
Allmänna miljökrav för fordon 7
Trafiksäkerhetskrav vid inköp och leasing av lätta och tunga fordon 8
Miljökrav för tunga fordon 8
Uppföljning - fordon 9
Riktlinje för arbetsmaskiner och motorredskap 10
Definitioner och avgränsning 10
Inköp och leasing av arbetsmaskiner och motorredskap 10
Miljö- och säkerhetskrav för arbetsmaskiner och motorredskap 10
Drivmedel 11
Innehavstid för maskiner 11
Uppföljning - arbetsmaskiner 11
Riktlinjer för laddinfrastruktur 12
Avveckling av fordon och arbetsmaskiner 13

Inledning

Syftet med denna riktlinje

Syftet är att säkerställa användningen av miljöanpassade och säkra fordon och arbetsmaskiner. I denna riktlinje finns bestämmelser om miljö- och trafiksäkerhetskrav för Göteborgs Stads användning, inköp och leasing av lätta och tunga fordon, samt arbetsmaskiner. Riktlinjerna ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges beslut om fossilfri fordonsflotta, samt elektrifiering av fordons- och maskinparken.

Vem omfattas av riktlinjen

Reglerna gäller tills vidare för nämnder och bolagsstyrelser inom Göteborgs Stad.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 28 mars 2019 att Göteborgs stads fordonsflotta ska vara fossilfri senast 2023 (kvarstående mål). Beslut om nya och uppdaterade styrdokument för fordon och arbetsmaskiner i kommunfullmäktige den 19 mars 2020 resulterade" *Göteborgs Stads regel för miljö- och trafiksäkerhetskrav för lätta och tunga fordon",* vilken antogs av kommunstyrelsen 2021-11-25 (§8), samt en kategoriplan för arbetsmaskiner inom Göteborg Stads Leasing.

För att fullgöra uppdraget behöver befintliga styrdokument kompletteras med riktlinjer för arbetsmaskiner, och det finns även ett generellt behov av förtydligande och översyn av nuvarande krav.

Under arbetet med av Göteborgs Stads Elektrifieringsplan (antagen i kommunfullmäktige 2022-10-06) har det också framkommit ett tydligt behov kring riktlinjer när det gäller utbyggnad och säkerställande av laddinfrastruktur.

Koppling till andra styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna riktlinje
Göteborgs Stads riktlinje för resor och möten i tjänsten	I riktlinjen finns angiven prioritering för bedömning av färdmedel vid behov av resa i tjänsten.
Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030.	Miljömål Klimatet har minskad klimatpåverkan från transporter som delmål, och anger att utsläppen av växthusgaser från transporter i Göteborg ska vara minst 90 % lägre 2030 jämfört med 2010 samt att 100 % av stadens egna fordon ska vara fossilfria senast 2023 (kvarstående mål då ej uppfyllt). Programmet omfattar också Göteborgs cirkulära strategi och där alla tre delstrategier har en nära koppling till inköp av fordon och maskiner
Göteborg 2035 – Trafikstrategi för en nära storstad (antagen i Trafiknämnden).	Trafikstrategin är en precisering av översiktsplanen, och under ”Vision för en nära storstad” står det bland annat att i en nära storstad är förbrukningen av energi och fossila bränslen låg.
Göteborgs Stads riktlinjer för inköp och upphandling.	Under punkt 5 står bland annat att staden, genom att ställa krav vid sina inköp, ska bidra till en bättre miljö och ett hållbart samhälle samt att tjänster och produkter som innebär en så liten klimat- och miljöpåverkan som möjligt med bibehållen funktion ska väljas.
Gemensamma miljökrav vid upphandling av entreprenader	Under rubrik ”Förutsättningar och tillämpning” står att dessa krav syftar till att åstadkomma miljönytta på ett kostnadseffektivt sätt vid genomförandet av entreprenader.
Göteborgs Stads Elektrifieringsplan	Elektrifieringsplanen innebär bland annat ett målvärde för stadens fordon till 2030 om 90% el- eller vätgasdrivna lätta fordon, samt 60% el- eller vätgasdrivna tunga fordon. För 2030 finns vidare målvärden om 70% eldrift av större maskiner, samt 40% för tunga arbetsmaskiner.

Vägledning och avsteg

Fordon och maskiner som omfattas

Lätta fordon avser personbilar med högst 8 sittplatser utöver förarplatsen och lätta lastbilar upp till 3,5 ton (eller som vid eventuell förändring i regelverk gällande totalvikt för lätta fordon får framföras med B-körkort). Tunga fordon avser lastbilar över 3,5 ton. Tunga bussar omfattas inte av detta styrdokument. Avseende maskiner omfattas samtliga motordrivna arbetsmaskiner och motorredskap. Allt från mindre handhållna maskiner till större maskiner (åkbara gräsklippare, sopmaskiner, traktorer, redskapsbärare, truckar), samt tunga maskiner (större traktorer, hjullastare, grävare, gatusopsmaskiner).

Avsteg ska godkännas

Om särskilda skäl finns ska avsteg från riktlinjer godkännas av förvaltningsdirektör eller VD och skäl som motiverat avsteget ska dokumenteras. Vid avsteg från miljökrav ska det mest energieffektiva och koldioxidsnåla fordons- eller maskinalternativet väljas.

Riktlinje för fordon

Inköp och leasing av Personbilar och lätta lastbilar

Personbilar som Göteborgs Stad köper in, hyr, eller ingår leasingavtal om ska vara miljöbilar. Göteborgs Stad använder den definition av miljöbilar som beskrivs i 5§ förordningen (2017:1334) om klimatbonusbilar eller kommande förordningar som ersätter densamma.

I första hand ska fordon som drivs enbart av el (batteri eller bränslecell/vätgas) väljas. I andra hand ska gasfordon väljas. I tredje hand ska andra miljöbilar väljas. För lätta lastbilar ska i tredje hand annat fordon som drivs på fossilfritt bränsle väljas.

Vid behov av lätta fordon sker avrop enligt ramavtal, alternativt upphandling, via Göteborgs Stads Leasing AB (GSL). GSL bistår med rådgivning för att säkerställa att gällande avtal och regler följs, samt att verksamheten får det bästa tillgängliga alternativet utifrån kostnad och krav/funktion.

Allmänna miljökrav för fordon

Drivmedel

Eldrivna fordon och maskiner ska laddas med 100 % förnybar el. Gasfordon ska tankas med 100 % biogas, utöver den mindre mängd bensin som åtgår vid start av fordonet. Laddhybrider ska till minst 70 % framföras på el. Fordon som är godkända för HVO100 ska uteslutande tankas med HVO100.

Däck

Däck ska ha bra våtgrepp, lågt rullmotstånd och låg extern ljudnivå, enligt gällande ramavtal. Fordon ska alltid ha däck som är lämpliga för årstiden och vinterdäck ska vara dubbfria.

Utbildning kring miljö- och trafiksäkerhet

Göteborgs Stads Leasing AB anordnar utbildning i miljö och trafiksäkerhet för fordon. Utbildningen är obligatorisk för alla som kör Göteborgs Stads personbilar och lätta lastbilar och ska genomgås vart femte år. Yrkeschaufförer med giltigt yrkeskompetensbevis omfattas ej.

För arbetsmaskiner erbjuds utbildningar i samarbete med avtalade leverantörer.

Trafiksäkerhetskrav vid inköp och leasing av lätta och tunga fordon

Alkolås: Personbilar och lätta lastbilar som Göteborgs Stad köper in, eller ingår leasingavtal om ska vara försedda med alkolås eller knutna till ett alkoskåp. Tunga fordon ska vara försedda med alkolås.
ISA: Personbilar, lätta lastbilar och tunga fordon som Göteborgs Stad köper in, hyr, eller ingår leasingavtal om ska vara utrustade med intelligent stöd för anpassning av hastighet (ISA).

Personbilar: Personbilar som Göteborgs Stad köper in, hyr, eller ingår leasingavtal om ska vara av en modell som minst uppnår kravnivån fem stjärnor enligt ett säkerhetsbetyg utfärdat i det europeiska krockprovningsprogrammet (Euro NCAP5) eller, om ett sådant säkerhetsintyg inte har utfärdats, ha motsvarande krockskydds- och kollisionsundvikande egenskaper enligt ett intyg från tillverkaren. Säkerhetsbetyg eller intyg får inte vara äldre än fem år.

Lastbilar (lätta och tunga): Lätta lastbilar som Göteborgs Stad köper in, hyr, eller ingår leasingavtal om ska vara utrustade med:

- krockkuddar på förarplats, passagerarplats fram huvudstöd och trepunktsbälte med bältespåminnare på de platser som används
- ABS-bromsar
- antisladdsystem
- backkamera/backsensorer

Tunga fordon ska, utöver kraven för lätta lastbilar, vara utrustade med:

- automatisk nödbroms
- filbytesvarnare
- döda vinkelvarnare

Miljökrav för tunga fordon (över 3,5 ton)

Tunga lastbilar som Göteborgs stad köper in, hyr, eller leasar ska i första hand vara miljöfordon. Tunga lastbilar räknas som miljöfordon om de i vägtrafikregistret är registrerade för drift med något av följande drivmedel:

- Enbart drivmedel el. Denna kategori omfattar elfordon.

- Minst ett annat drivmedel utöver diesel, bensin, gasol/LPG och el. Denna kategori omfattar fordon som är certifierade för förnybara drivmedel såsom biodiesel, RME/FAME, HVO-diesel, biogas/fordonsgas/metan samt vätgas.

- Drivmedel el i kombination med annat drivmedel. Denna kategori omfattar elhybrider och laddhybrider.

I första hand ska fordon som drivs enbart av el (batteri eller bränslecell/vätgas) väljas, i andra hand fordon certifierat för förnybart drivmedel, och i tredje hand övriga miljöfordon. Tunga fordon kan vara certifierade för till exempel HVO även om det inte anges i vägtrafikregistret, om detta intygas av leverantör eller tillverkare.

Fordon som är utrustade med förbränningsmotor ska vara certifierade enligt utsläppsklass EURO VI eller omfattas av intyg från fordonstillverkaren/dennes ombud att motorn uppfyller motsvarande emissionsnivåer.

Uppföljning - fordon

Uppföljning av drivmedelsanvändning

Uppföljning, sammanställning och redovisning av drivmedelsanvändning ska ske inom respektive bolag och förvaltning i Göteborgs Stad för att säkerställa att kraven på drivmedel uppfylls. Uppföljning ska ske per fordon så att förbrukad volym för respektive drivmedel (förutom el) kan fastställas för respektive fordon och körsträcka. Förbrukad elenergi följs inte upp för varje specifikt el- eller laddhybridfordon då det inte bedöms vara praktiskt genomförbart.

Gällande el vid laddning ska det kunna styrkas att använd el är förnybar. Laddhybrider ska till minst 70 % köras på el och följs upp genom att volymen inköpt bensin eller diesel till respektive fordon inte får överstiga angivna fabriksuppgifter för förbrukning med mer än 25%.

Drivmedelsförbrukning för eventuella egenägda fordon (ej el) skall följas upp på samma sätt som övriga fordon.

Avsteg från miljökrav

Göteborgs Stads Leasing AB följer upp avsteg från miljökraven vid inköp av fordon och maskiner. Avsteg och skäl till avsteg ska dokumenteras och skickas in till Göteborgs Stads Leasing AB, se även rubrik Vägledning och avsteg.

Riktlinje för arbetsmaskiner och motorredskap

Definitioner och avgränsning

Arbetsmaskiner och motorredskap omfattar alla typer av motordrivna maskiner som ej är registrerade som bil eller lastbil*. Detta innebär exempelvis:

- Handhållna maskiner, som exempelvis trimmers, lövblåsar, motorsågar, motorkapar etc.
- Motordrivna maskiner utan egen framdrift, som exempelvis vibroplattor, handgräsklippare, ogräsbrännare etc
- Maskiner med egen framdrift, som t.ex. åkgräsklippare och traktorer, samt motorredskap klass I och II (redskapsbärare, lastmaskiner, transportfordon) etc.

***** I det fall som en maskin kan registreras som både motorredskap eller lätt lastbil skall denna betraktas som motorredskap utifrån användningsområden och krav, såtillvida inte säkerhetskrav för lätt lastbil är uppfyllda.

Inköp och leasing av arbetsmaskiner och motorredskap

Inköp av arbetsmaskiner vars inköpsvärde överstiger ett halvt prisbasbelopp (exklusive tillbehör) skall införskaffas via Göteborgs Stads Leasing AB (GSL). GSL bistår med rådgivning för att säkerställa att gällande avtal och regler följs, samt att verksamheten får det bästa tillgängliga alternativet utifrån kostnad och krav/funktion.

Miljö- och säkerhetskrav för arbetsmaskiner och motorredskap

Samtliga maskiner som köps in skall uppfylla säkerhetskrav för maskiner enligt EU-förordning 2023/1230.

Småmaskiner

Småmaskiner (handhållna maskiner och maskiner utan egen framdrift) som Göteborgs Stad köper in eller ingår leasingavtal om ska vara eldrivna.

Undantag kan gälla vissa mindre maskiner där eldrivna modeller ej finns att tillgå för att uppfylla krav på exempelvis prestanda och funktion. Avsteg skall motiveras och dokumenteras, se vidare rubrik Vägledning och avsteg.

Större maskiner

Större, samt tunga maskiner (maskiner med egen framdrift som åkgräsklippare, redskapsbärare, lastmaskiner, traktorer mm) som Göteborgs stad köper in eller leasar ska i första hand vara eldrivna, och i andra hand kunna drivas av annat förnybart drivmedel. Exempel på andra förnybara drivmedel är HVO100, biogas och vätgas.

Maskiner som är utrustade med förbränningsmotor ska vara certifierade enligt utsläppsklass Steg V.

Undantag kan vara aktuellt vid maskiner där eldrivna modeller ej finns att tillgå för att uppfylla krav på exempelvis prestanda, kapacitet eller funktion. Övriga avsteg skall motiveras och dokumenteras, se vidare rubrik Vägledning och avsteg.

Drivmedel

Eldrivna maskiner ska laddas med 100 % förnybar el, och maskiner som är godkända för HVO100 ska uteslutande tankas med HVO100.

Bensindrivna maskiner skall undvikas, men skall i förekommande fall tankas med alkylatbensin. Eventuell tvåtaktsolja skall vara biologiskt nedbrytbar.

Beträffande övriga drivmedel (exempelvis metangas och vätgas) skall dessa vara baserade på förnybar råvara, samt framställda med förnybar energi.

Om det finns särskilda skäl får avsteg göras, se rubrik Vägledning och avsteg

Innehavstid för maskiner

Småmaskiner med förbränningsmotor får inte vara äldre än åtta år (tillverkningsåret oräknat).

För större maskiner med förbränningsmotor gäller en maxålder om 12 år. Arbetsmaskiner vars motorer uppfyller kraven enligt Steg V eller senare Steg-krav får användas även om ålderskravet inte är uppfyllt.

Uppföljning - arbetsmaskiner

Uppföljning av drivmedelsanvändning: Uppföljning, sammanställning och redovisning av drivmedelsanvändning ska ske inom respektive bolag och

förvaltning i Göteborgs Stad för att säkerställa att kraven på drivmedel uppfylls. Uppföljning ska ske per maskin så att förbrukad volym för respektive drivmedel (förutom el) kan fastställas för respektive maskin. Undantag gäller för handhållna maskiner, där drivmedelsanvändning kan redovisas aggregerat.

Gällande el vid laddning ska det kunna styrkas att använd el är förnybar.

Drivmedelsförbrukning för egenägda maskiner (ej el) skall följas upp tillsammans med övrig drivmedelsanvändning.

Avsteg från miljökrav: Göteborgs Stads Leasing AB följer upp avsteg från miljökraven vid inköp av fordon och maskiner. Avsteg och skäl till avsteg ska dokumenteras och skickas in till Göteborgs Stads Leasing AB, se även rubrik Vägledning och avsteg.

Riktlinjer för laddinfrastruktur

Utgångspunkten för laddinfrastruktur för stadens verksamhetsfordon och maskiner är att laddpunkter skall finnas tillgängliga vid uppställningsplatserna för dessa. Publika laddare utgör ett komplement, men det är generellt inte fördelaktigt ur tids- och planeringsperspektiv att enbart förlita sig till dessa.

Verksamheternas behov och förutsättningar avgör antalet laddpunkter.

Vid behov av nya laddpunkter sker beställning enligt rutin ” Rutin för beställning av laddpunkter för laddning av verksamhetsfordon och arbetsmaskiner”. Göteborgs Stads Leasing har det övergripande ansvaret för att koordinera behov och beställningar av laddpunkter med beställningar och leveranser av eldrivna fordon och maskiner.

Om det saknas rimliga förutsättningar ur praktiskt och/eller ekonomiskt perspektiv för verksamhetsladdning i anslutning till en fastighet så dokumenteras detta av Göteborgs Stads Leasing. Det kan då bli aktuellt för verksamheten att välja annat fossilfritt alternativ än batteridrivna elfordon.

Avveckling av fordon och arbetsmaskiner

Avveckling av fordon och maskiner: Innehavstiden för fordon och maskiner anknyter till stadens arbete med cirkulär ekonomi, och grundprincipen är ett effektivt nyttjande under den tekniska och ekonomiska livslängden för dessa. Detta dock under förutsättning att aktuella krav på miljö, säkerhet och arbetsmiljö är uppfyllda för respektive fordon och maskin i fråga.

Personbilar, lätta lastbilar och arbetsmaskiner som uppfyller gällande krav på fossilfrihet och eldrift avvecklas vid utgång av avtalstid om detta ej förlängs. Under den period som byte sker till fossilfria och eldrivna alternativ kan olika avtalstider gälla beroende på typer och skick för befintliga fordon och maskiner, men icke el- eller vätgasdrivna fordon och maskiner får ha en maximal innehavstid på 12 år. För tunga fordon kan innehavstiden för icke el- eller vätgasdrivna fordon överstiga 12 år om de drivs med fossilfritt drivmedel, och detta i övrigt kan motiveras ekonomiskt och funktionsmässigt.

Förlängning av kontrakt bedöms i samråd mellan Göteborgs Stads Leasing och nyttjande verksamhet. Om fordonet eller maskinen ej uppfyller aktuella krav inom miljö och säkerhet, eller av Göteborgs Stads Leasing bedöms ha nått eller överskridit teknisk och/eller ekonomisk livslängd kan förlängning av kontrakt ej ske.